

Kommunstyrelsen
Maria Lindblom Lundh
Epost: maria.lindblom.lundh@vasteras.se

Kopia till
Kulturnämnden

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Motion från (M) om att begränsa möjlighet till fusk hos studieförbund

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

Motionen föranleder ingen ytterligare åtgärd.

Ärendebeskrivning

Med anledning av uppmärksamheten i media kring utbrett fusk inom studieförbundsverksamheten har (M) i en motion begärt att kulturnämnden ska se över reglerna för bidrag till studieförbunden verksamma i Västerås.

Kulturnämnden har i sitt motionssvar hänvisat till åtgärder som pågår på riksnivå. Folkbildningsrådet är den nationella instans som avgör vilka studieförbund som är berättigade till bidrag och Västerås stad fördelar bidrag till de förbund som är godkända av Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet har i sina riktlinjer från regeringen fått ett uppdrag att redovisa vilka åtgärder som görs för att statsbidraget till studieförbunden används enligt syftet. Detta har mynnat ut i ett åtgärdsprogram kring förebyggande åtgärder, förstärkt kontroll och ett reformarbete av statsbidragssystemet som presenterats i april 2021. Hittills har det resulterat i att en person maximalt kan delta 360 timmar (480 studietimmar) i ett studieförbund.

Kulturnämnden anser därmed att verksamheten redan är under granskning och uppsikt av Folkbildningsrådet.

Med tanke på den omfattande granskning och åtgärder som pågår på nationell nivå av de 10 studieförbundens verksamhet, samt att Västerås stad grundar sina bidrag på förbund som är godkända nationellt ställer sig stadsledningskontoret bakom kulturnämndens yttrande att dessa åtgärder är tillräckliga och inte kräver ytterligare åtgärder på lokal nivå.

Beslutsmotivering

Reglerna kring vilka studieförbund som får ta del av statsbidrag grundar sig på statens fyra syften att stödja folkbildningen;

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,

2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Det är en fast summa som fördelas mellan studieförbunden, vilket gör att det ligger i alla studieförbunds intresse att minska felaktigheter och fusk. Studieförbunden gör även egna, interna kontroller.

Folkbildningsrådet har lämnat en rapport till regeringen om uppföljning och kontroll av studieförbundens verksamhet. Rapporten ger en bild av nuläget, vad som har gjorts och vilka åtgärder som bör vidtas för att säkra att statsbidraget används korrekt i framtiden. Åtgärder inom tre områden presenteras; förebyggande åtgärder, skärpt kontroll och framåtsyftande reformarbete. Hittills har det resulterat i beslutet att en person maximalt kan delta 360 timmar (480 studietimmar) i ett studieförbund. Som hjälp i kontrollerna har möjligheten att samköra data utvecklats. Utbildningsinsatser för cirkelledare och studieförbundens personal är också nödvändig för att förbättra kvaliteten på studieförbundens verksamhet. Folkbildningsrådet kommer även att göra kontroller av studieförbundens verksamhet på ett sätt som tidigare inte gjorts. En utökning av antal tjänster hos Folkbildningsrådet med syfte att följa upp bidrag och hantera avvikelser har resulterat i att bidrag på 39 mnkr sammantaget återbetalas från studieförbunden för åren 2017-2019. En ordentlig översyn av statsbidragssystemet för studieförbund lyfts upp som en av kommande åtgärder för att säkra att statsbidragen används enligt statens syften.

Riksrevisionen har även beslutat att genomföra en granskning av kontrollen och uppföljningen av statens stöd till studieförbunden. Fokus kommer att ligga på Folkbildningsrådets system för kontroll och uppföljning av hur statsbidragen används med syftet att svara på om kontrollen och uppföljningen är effektiv. Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport våren 2022.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Kulturnämnden delar ut bidrag till studieförbunden med cirka 8,3 mnkr årligen. Utifrån granskningar som gjorts 2017-2019 av statsbidrag förekommer fusk eller andra felaktigheter i begränsad skala. En större granskning av statsbidragen ska presenteras 2022.

Hållbar utveckling

Att medborgarna känner sig trygga med att skattemedel inte används till sådant som inte är avsett är viktigt för att synen på samhälle och bidragssystem inte ska urholkas.

Helene Öhrling
Stadsdirektör

Cecilia Aldén
T.f. ekonomidirektör

§ 115

Dnr KUN 2021/00133-1.7.1

Beslut - Remiss för motion från (M) om att begränsa möjlighet till fusk hos studieförbund

Beslut

Förvaltningens förslag till yttrande daterat 2021-04-28 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Särskilt yttrande

Jacob Axelson (L) inkommer med ett särskilt yttrande:

”Liberalerna är vänner av folkbildning och ser det som positivt att offentligheten samverkar med och stödjer studieförbundens verksamhet.

Kulturnämnden i Västerås är ytterst ansvarig för hur verksamhetens dryga 200 miljoner kronor används. Förhållningssättet att kommunen ska fördela medel till studieförbund så länge dessa uppbär statsbidrag är i min mening att frånsäga sig det ansvaret.

Vi har under senare tid kunnat ta del av graverande uppgifter från forskare vid Försvarshögskolan och Malmö Universitet om hur pengar som ska gå till viktig verksamhet istället används för att stödja aktörer som inte delar demokratiska värderingar.

I närtid har vi exempelvis sett att Göteborgs stad har avslagit bidragsansökan från Ibn Rushd då det framkommit att organisationen bland annat hade kopplingar till föreläsare med icke-demokratiska budskap.

Ansvaret för hur dessa medel spenderas är vårt och ska inte förskjutas till någon annan instans.”

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har för yttrande översänt motion från (M) om att begränsa möjlighet till fusk hos studieförbund. Motionärerna har föreslagit:

Att reglerna för hur studieförbund får bidrag ses över

Att Västerås stad gör en granskning av bidragen till studieförbund

Att ett tak för hur många timmar en person kan ge ersättning till studieförbund införs

Att om granskningen visar på fusk så ska skattepengarna krävas tillbaka

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 juni 2021.

Kultur- idrott- och fritidsförvaltningen har i skrivelse daterad 2021-04-28 yttrat sig i ärendet

Yrkanden

Jörgen Andersson (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med tillägget att bilagan från Länsbildningsförbundet ska bifogas nämndens yttrande när det överlämnas till Kommunstyrelsen.

Markus Lindgren (MP) och Per Blomström (SD) yrkar bifall till Jörgen Andersson (M) yrkande.

Proposition

Ordföranden finner att det finns ett förslag till beslut och att nämnden beslutar enligt detta.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Inledning

Västmanlands länsbildningsförbund har beretts möjlighet att beskriva processen kring bidragsgivning till studieförbunden. Länsbildningsförbundet är folkbildningens gemensamma samarbetsorgan, som på uppdrag från Region Västmanland fördelar regionala bidrag, granskar studieförbunden och verkar som en resurs i folkbildningsfrågor. De tio studieförbunden täcker tillsammans alla länets kommuner, där de anordnar cirklar, kulturevenemang och seminarier. Deras aktiviteter stärker såväl individer som samhälle. Inte minst nu under pandemin arbetar studieförbunden för att sprida kunskap, bryta isolering och skapa nya mötesplatser för lärande och samvaro. Folkbildningen behövs mer än någonsin. Inte minst för klimatomställning, gemenskap, folkhälsa, integration, aktiva invånare och vårt ständiga behov av fort- och vidareutbildning, till exempel inom digitalisering och källkritik. Länsbildningsförbundets kommenterar här motionens fyra yrkanden:

Att reglerna för hur studieförbund får bidrag ses över

Folkbildningsrådet är den nationella instans som efter ansökan och prövning avgör vilka studieförbund som är berättigade till statsbidrag. De allra flesta kommuner och regioner i Sverige följer samma principer som staten för vilka studieförbund som har rätt till bidrag och hur den bedömningen görs. Även Västerås stad fördelar bidrag utifrån dessa kriterier. För att få statsbidrag måste studieförbunden leva upp till Folkbildningsrådets villkor för statsbidraget, och använda pengarna i linje med statens fyra syften att stödja folkbildningen:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015218-om-statsbidrag-till_sfs-2015-218

Studieförbunden måste t ex vara registrerade ideella föreningar med minst tre medlemsorganisationer och en ansvarig styrelse. De måste bedriva ett omfattande kvalitetsarbete, bland annat genom att kontrollera minst fem procent av verksamheten per år. De måste även arbeta aktivt för att nya deltagare och grupper. Det finns även tydliga regler för vad som gäller för att få statsbidrag för studiecirklar och kulturprogram. Alla studieförbund måste leva upp till grundläggande demokratiska värderingar. De ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och arbeta aktivt med att nå deltagare som är korttidsutbildade, utrikes födda eller har en funktionsnedsättning.

Det är av största vikt att det finns en nationell enighet om hur bidragen fördelas. Dels för att alla invånare i landet ska ha en jämlik tillgång till folkbildningen, men också för att det annars blir ett otydligt och inkonsekvent system för organisationerna.

Att Västerås stad gör en granskning av bidragen till studieförbund

Studieförbunden och länsbildningsförbundet välkomnar en öppen dialog med såväl politiker som tjänstemän. Vi är positiva till en kommunal granskning, utöver de regionala och nationella granskningarna som har gjorts och kommer att göras, eftersom vi är lika angelägna som motionärerna om att skattepengarna ska gå till det de är avsedda för. Studieförbunden visar mer än gärna sina verksamheter för alla som är intresserade.

Det finns inget stöd för påståendet i motionen om att det förekommer utbrett fusk inom studieförbunden. Sådana uttalanden bör för att vara trovärdiga underbyggas med fakta och

källor som går att kontrollera. Förra året gjordes en omfattande nationell granskning av samtliga studieförbunds verksamheter åren 2017-2019, då felaktigheter på några procent upptäcktes. Det är allvarligt, men storleken på oegentligheterna är kraftigt överdriven.

Ungefär 1,4 procent av verksamheten i Västmanland har strukits under dessa tre år vilket motsvarar 30 000 av totalt 2 000 000 timmar. Strukna timmar behöver inte bero på fusk och bedrägerier, utan lika gärna kan röra sig om slarv, administrativa missar och okunskap.

Studieförbunden granskar regelbundet sina egna verksamheter och de aktiviteter som anordnas i samarbete med medlemsorganisationer och samverkande parter. Vid en del av dessa granskningar, som studieförbunden själva har varit initiativtagare till, har det upptäckts felaktigheter som dubbelrapporteringar och höga kostnadsersättningar. Den utökade särskilda granskningen genomfördes med hjälp av en ny IT-lösning som gör det möjligt för studieförbunden att samköra t ex utbetalningar, högt deltagande och antal timmar per verksamhetsutvecklare med varandra.

<https://studieforbunden.se/etik-och-kvalitetsarbete-inom-studieforbunden/>

Att ett tak för hur många timmar en person kan ge ersättning till studieförbund införs

Från och med 2021 har Folkbildningsrådet skärpt bidragsvillkoren. En person kan delta 480 studietimmar (360 klocktimmar) med bidrag per år i ett studieförbund. Villkoret syftar till att skapa en rimlighetsgräns för hur mycket statsbidrag som kan utgå för en persons studiecirkeldeltagande. Sedan tidigare gäller att en studiecirkel kan rapporteras för högst tolv studietimmar per vecka. Ytterligare rimlighetsbegränsningar kan komma att beslutas.

https://www.folkbildningsradet.se/globalassets/statsbidrag-studieforbund/2020/statsbidragsvillkor-stfb-2021_webb.pdf

Att om granskningen visar på fusk så ska skattepengarna krävas tillbaka

Bidragssystemet fungerar så att det är en fast summa som fördelas mellan studieförbunden. Om något förbund tar för mycket, drabbas övriga studieförbund som får mindre. Därför ligger det i allas intresse att minska felaktigheter och fusk.

Om det visar sig att bidrag felaktigt har betalats ut, genom att studieförbunden t ex har lämnat oriktiga uppgifter, inte följt villkoren, eller om det visar sig att pengarna inte använts till de ändamål de var avsedda för, kan bidraget helt eller delvis krävas tillbaka, vilket också sker och har skett på olika nivåer. I år kommer studieförbunden att få betala tillbaka 39 miljoner till Folkbildningsrådet av totalt cirka 5,1 miljarder kronor till följd av den stora granskningen.

Från studieförbundens håll finns det en stor vilja att komma med förbättringsåtgärder och samarbeta i etik- och kvalitetsfrågor, såväl nationellt som lokalt. Folkbildningsrådet lämnade nyligen en rapport till regeringen där ett brett åtgärds paket presenteras för att komma till rätta med felaktigheter. Bland åtgärderna återfinns såväl förebyggande insatser som en stärkt kontroll och ett i grunden reformerat statsbidragssystem för folkbildningen.

<https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/publikationer-och-remissvar/rapporter/rapporter-2021/studieforbundens-verksamhet-kontroll-transparens-och-kvalitet/>

Kultur-, idrott- och fritidsförvaltningen
Karin Engelholm
Epost: karin.engelholm@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande Remiss - Motion från (M) om att begränsa möjlighet till fusk hos studieförbund

Västerås stads Kulturnämnd fördelar stödet till de statsbidragsberättigade studieförbunden med verksamhet i Västerås. Kulturnämnden har i budget beslutat om den totala summan stöd som då ska fördelas studieförbunden emellan. Fördelningen sker utifrån den av kulturnämnden beslutade fördelningsnyckel, dnr 2018/00284, och är baserad på föregående års inrapporterade verksamhetssiffrorna som alla studieförbund rapporterar in till SCB och som ligger till grund för Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag. Det kommunala stödet ges som ett komplement till det statsbidrag studieförbunden får för den verksamhet som staten godkänt ska ligga till grund för statsbidraget.

Regeringen angav i sina riktlinjer till Folkbildningsrådet för 2021 att Folkbildningsrådet senast den 15 april 2021 i en särskild rapport skulle redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att säkerställa att statsbidraget till studieförbunden används för verksamhet som har en sådan inriktning som avses med syftet med statens stöd till folkbildningen. Riksrevisionen beslutade den 8 april 2021 att inleda en granskning av kontrollen och uppföljningen av statens stöd till studieförbunden, en granskning som välkomnas av Folkbildningsrådet.

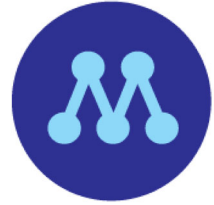
Folkbildningsrådet lämnade den 14 april 2021 ett åtgärdsprogram i rapporten Studieförbundens verksamhet: Kontroll, transparens och kvalitet. Åtgärderna kan delas in i tre områden: förebyggande insatser, förstärkt kontroll och ett framåtsyftande reformarbete av statsbidragssystemet. Ett exempel på en sådan åtgärd är att från och med 2021 har Folkbildningsrådet skärpt bidragsvillkoren så en person kan delta 480 studietimmar (360 klocktimmar) med bidrag per år i ett studieförbund.

Kulturutskottet har behandlat frågan om granskning av studieförbundens verksamhet i betänkandet på en rad motionsyrkanden som handlar om fördelning av bidrag och uppföljning av medel till folkbildningen lämnat den 22 april 2021. I betänkandet gör de en hänvisning till pågående arbete och Riksrevisionens beslutade granskning av studieförbundens kontroll och uppföljning av statens stöd till studieförbunden.

Stadens utgångspunkt är att den verksamhet som utgör underlag för stöd redan är granskad och godkänd via Folkbildningsrådet och studieförbundens egna granskningar. Ett system som nu också stärks upp med Folkbildningsrådet föreslagna och redan vidtagna åtgärder samt Riksrevisionens kommande granskning. Kulturnämnden följer

folkbildningsrådet och länsbildningsförbundets linje när det kommer till att återbetala stödet när fusk har upptäcktes.

I framskrivande av detta yttrande har Västmanlands länsbildningsförbund beretts möjlighet att beskriva processen kring bidragsgivning till studieförbund.

Motion – Begränsa möjlighet till fusk hos studieförbund

Historiskt har studieförbund främjat folkbildning genom att anordna studiecirkel inom olika intresseområden. Historiskt har de varit ett lättsamt sätt för individer att lära sig något tillsammans med andra. Många studieförbund har dessutom partipolitisk hemvist.

Under de senaste åren har media rapporterat om utbrett fusk bland studieförbund där det i kommuner funnits misstankar om dubbelrapportering av deltagare och redovisning av falska kostnader mm. Detta eftersom ersättningen till studieförbunden bygger på volym och skapar en jakt på studietimmar.

Magnus Ranstorp, docent statsvetenskap vid Försvarshögskolan, skriver på DN debatt den 20 februari om att situationen är långt värre än det tidigare framkommit. Bland annat för att det idag inte finns någon maximal begränsning hur många timmar en person som studerar hos ett studieförbund kan ge ersättning till studieförbundet. Ersättningssystemet borde ha begränsningar för hur många timmar en person kan generera bidrag.

Västerås stad ger idag bidrag till flera studieförbund och mer än stickprovskontroller måste göras för att det inte ska kunna finnas misstankar om fusk i Västerås. Därför vill vi se en översyn av reglerna för bidrag och kontroll av utbetalt stöd.

Med anledning av ovanstående yrkar vi

Att reglerna för hur studieförbund får bidrag ses över

Att Västerås stad gör en granskning av bidragen till studieförbund

Att ett tak för hur många timmar en person kan ge ersättning till studieförbund införs

Att om granskningen visar på fusk så ska skattepengarna krävas tillbaka

Anna Hård af Segerstad (M)

Marcus Jacobson (M)

Caroline Högström (M)